Eduskunta
Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

U 82/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi tuotevastuusta ja tekoälyyn liittyvästä vastuusta

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjien lausuntoa valtioneuvoston U-kirjelmästä, joka käsittelee komission direktiiviehdotuksia tuotevastuusta ja tekoälyyn liittyvästä vastuusta (U 82/2022 vp).

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Suomen Yrittäjät suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti tuotevastuudirektiiviehdotuksen tavoitteisiin. Yritysten tasapuolisten toimintaedellytysten ja oikeusvarmuuden lisääminen myös uudenlaisten digitaalisten tuotteiden osalta on kannatettavaa.

Tuotevastuun soveltamisalaan tuotaisiin osana komponentin määritelmää myös puhtaasti aineettomat tuotteet. Viallisen komponentin valmistaja voidaan saattaa vastuuseen sen tuotteen aiheuttamasta vahingosta, johon komponentti on liitetty. Suomen Yrittäjät pitää tätä ongelmallisena, sillä aineettoman komponentin valmistajan voi olla erittäin haastavaa ennakoida syntyviä vahinkoja tilanteissa, joissa digitaalinen tuote toimitetaan erillään ja mahdollisesti liitetään myöhemmin aineelliseen tuotteeseen.

Direktiiviehdotus laajentaa tuotteen aiheuttaman vahingon vastuupiiriä valmistajan, maahantuojan ja jakelijan lisäksi myös valmistajan valtuutettuun edustajaan sekä jakelupalvelujen tarjoajaan. Suomen Yrittäjät yhtyy tältä osin valtioneuvoston kantaan ja pitää tarpeellisena selvittää, onko tarkoituksenmukaista asettaa sellainen taho vahingonkorvausvastuuseen, jolla ei lähtökohtaisesti ole mahdollisuutta vaikuttaa tuotteen mahdolliseen vialliseen.

Tuotevastuudirektiiviehdotus tuo myös kiertotalouden tuotteet tuotevastuusäännösten piiriin, kun tuotteen valmistajana pidettäisiin myös tahoa, joka muuttaa olennaisesti aiemmin markkinoille tai käyttöön saatettua tuotetta. Suomen Yrittäjät pitää ehdotuksen edellytystä muutoksen ”olennaisuudesta” haastavana. Kiertotalouden kannalta tärkeät toiminnot, kuten tuotteiden huolto-, kunnostus- tai korvauspalvelutoiminta, voivat vaikeutua.

Kyseisiä palveluja tuottavien yritysten näkökulmasta sääntely luo oikeudellista epävarmuutta, mikäli muutoksen olennaisuuden rajanveto jää tulevan oikeuskäytännön varaan. Suomen Yrittäjät katsoo, että korjatut ja kunnostetut tuotteet tulisi kuulua tuotevastuusääntelyn alaisuuteen ainoastaan, mikäli lopputuloksena on kokonaan uusi markkinoille tuotava tuote.

Tuotevastuudirektiiviehdotus laajentaa vahingon määritelmää sisältämään henkilö- ja esinevahinkojen lisäksi myös tietojen katoamisen tai pilaantumisen. Suomen Yrittäjät katsoo, että laajennus luo oikeudellista epävarmuutta sen vaikeuttaessa pk-yritysten mahdollisuutta ennakoida vahingon ja mahdollisen korvausvelvollisuutensa suuruutta.

Direktiiviehdotus pyrkii useilla prosessuaalisilla säännöksillä helpottamaan vahinkoa kärsineiden mahdollisuuksia saada vahingonkorvausta. Näyttötaakkaa koskevan olettamasääntelyn osalta Suomen Yrittäjät ei kannata näyttötaakan kevennystä koskevaa muutosta. Suomen Yrittäjät katsoo, että oikeusvarmuuden turvaamiseksi tulisi näyttötaakan osalta myös jatkossa soveltaa kansallisia prosessisäännöksiä. Suomen Yrittäjät ei myöskään kannata kanneajan pidennystä piilevän henkilövahingon osalta ja korvattavan vahingon alarajan poistamista.

Tekoälyn vastuusääntelyn osalta Suomen Yrittäjät katsoo, että lähtökohtaisesti EU-tasoiset ja direktiiviehdotuksen mukaiset ratkaisut ovat kannatettavia. Suomen Yrittäjät yhtyy valtioneuvoston direktiivistä esittämiin huomioihin. Suomen Yrittäjät painottaa osaltaan, että erityisesti suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä ja tavallisia tekoälyjärjestelmiä koskevan vastuusääntelyn epäselvyys luo epävarmuutta, joka voi hidastaa tekoälyn käyttöönottoa erityisesti pk-yrityksissä. Liian ankara vastuusääntely voi myös jarruttaa uusia tekoälyinnovaatioita.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Sanna Lempiäinen
Asiantuntija